

บรรณานุกรม

หนังสือ

- ครองชัย หัตถา. 2009. ประวัติศาสตร์ปัตตานี สมัยอาณาจักรโบราณถึงการปกครอง 7 หัวเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (1997). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยค์ พะเกีย อะลี. 2011. ประวัติศาสตร์ปัตตานี. กรุงเทพฯ : มุสลิมนิเวส์
- ณรงค์ เส็งประชา. (1998). มนุษย์กับสังคม. (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์
- ดำรงค์ ฐานดี. 2003. สังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- ธงชัย วินิจจะกุล. 2004. ประวัติศาสตร์“ปกปิด”ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐปัตตานี ใน “ศรีวิชัย” เก่าแก่กว่ารัฐสุโขทัยในประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน
- ประภัสสร เทพชาตรี. 2007. การก่อการร้ายสากล. กรุงเทพฯ : งานดีศรีเอชเอ็น
- ยุทธพงศ์ จันทรวรินทร์. 2007. มนุษย์กับสังคม: ทฤษฎีและหลักประยุกต์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- ยุทธศักดิ์ เดชยนต์. 1986. มโนทัศน์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รัตนภักดี,พระยา. 2001. ดินแดนไทยในแหลมทอง. พระนคร : โรงพิมพ์แสงสว่าง
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 1985. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางศึกษา วิเคราะห์ และวางแผน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สมาคมนักเรียนนอกเอาหรับประเทศไทย,1425.พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. ชาวอูตืออารเบีย : ศูนย์กษัตร์ พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2012. สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจสภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ. 2011. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2004. ประวัติศาสตร์“ปกปิด”ของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐปัตตานี ใน“ศรีวิชัย”เก่าแก่กว่ารัฐสุโขทัยในประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน

- สุดา ภิรมย์แก้ว. 2001. การจัดระเบียบสังคมมนุษย์กับสังคม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทธิวงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. 2010. ศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมฯ.
- สุรชาติ บำรุงสุข. 2007. แนวคิด-ยุทธวิธีขบวนการก่อการร้าย เจไอ. กรุงเทพฯ : อนิเมกรุป
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. 1988. กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ : กองทุนสง่า รุจิระอัมพร
- อารง สุทธาศาสน์. 1976. ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดภาคใต้. กรุงเทพฯ : พัทักษ์ประชา
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย. 2004. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน. อัลมาตินะฮ์ : ศูนย์กษัตริ์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- Abd. al-karīm Zaidān, 1982. 'Aḥkām al-dhimmiyyīn wa al-Musta'minīn (أحكام الذميين والمستأمنين). al-Baghdād : Maktabah al-Qudus
- Abd.al-Majīd salīm. 1928. Tashabbuh al-Muslim bi al-Kufr (تشبه المسلم بالكفر). al-Qāhirah : Dār al-'Iftā' al-Misr.
- Ādil 'Abd al-Qādir. 1997. al-'Urf Hujjiyatuh wa 'Atharuh fī Fiqh al-Mu'Āmalāt al-Māliyyah (العرف حجيته وأثره في فقه المعاملات المالية). Makkah : al-Maktabah al-Makkiyyah.
- Aliy Ṣādiq. 1965. al-Qānūn al-Dawlī al-'Ām (القانون الدولي العام). Alexandria : Mansha'ah al-Ma'ārif.
- Abu Aḥmadiy. 1991. Ilmu Social Dasar. Jakarta : rineka cipta.
- Abu Daud, Sulaimān 'ibn al-Ash'ath al-Azdiy al-Sijistani. n.d. Sunan Abiy Daud (سنن أبي داود). Beirut : Maktabah al-'Aṣriyah.
- Aḥmad bin 'Abd.al-Halīm. 1999. al-'Aqīdah al-Wasatiyyah (العقيدة الوسطية). Riyād : Maktabah Adwā' al-Salaf.
- Aḥmad bin Ḥamzah al-Ramliy. 2007. Waraqāt al-'Usūl (ورقات الأصول). Misr : Muassah Qurtubah.
- Aḥmad bin Muḥammad. 1995. al-Musnad (المسند). al-Qāhirah : Dār al-ḥadith
- Aḥmad Faḥmiy. 1947. al-'Urf wa al-'Ādah fī Ra'yi al-Fuqahā' (العرف والعادة في رأي الفقهاء). al-Qāhirah : Maṭba'ah al-Azhār.

- Ibn Khaldūn, ‘Abd al-Raḥmān bin Muḥammad. 1988. **Muqaddimah ‘Ibn Khaldūn** (مقدمة ابن خلدون). Beirut: Dār al-‘Audah.
- Ibn Najīm. Zainuddīn ‘Ibn Najīm. 1996. **al- Ashbāh wa al-Nazā’ir**(الأشباه والنظائر). Makkah : Nazzar Mustafa.
- Ibn Qayyim, Muhammad ‘ibnu Qayyim. 1996. **Madārij al-Sālikīn bayna Manāzil ‘Iyyāka Na’budu wa ‘Iyyāka Nasta’in** (مدارج السالكين منازل إياك نعبد وإياك نستعين) Beirut : Dār al-Kitāb al-‘Arabiy.
- Ibn Qudāmah al-Maḥdīsī, ‘Abd.Allah bin Aḥmad. 1997. **al-Mughnī li ‘Ibn Qudāmah**(المغني لابن قدامة). Riyāḍ : Dār ‘Ālim al-Kutub.
- Ibn Kathīr, Muhammad bin ‘Ismā’il. 1998. **Tafsīr ‘Ibnu Katsīr** (تفسير ابن كثير). Beirut : Dār al-kutub al- ‘Ilmiyyah.
- Ibn Qayyim, Muḥamad ‘ibnu Qayyim. N.d. **al-Ḍau’ al-munīr ‘ala al-Tafsīr** (الضوء المنير على التفسير). Riyāḍ : Dār al-Salām.
- Ibn Qayyim, Muḥamad bin ‘Abi Bakr. 1997. **‘Aḥkām ‘Ahli al-dhimma**(أحكام أهل الذمة). al-Dammān : Ramādiy.
- Ibn Taimiyyah, Taqy al-Dīn Aḥmad bin Abd. al-Ḥalīm. 1995. **Majmu’ Fatāwā ‘Ibn Taymiyyah**(مجموع فتاوى ابن تيمية). al-Madīnah : Majma’ al-Maliki Fahd.
- Abd.Wahab Khilaf. N.d. **al-Siyāsah al-Syar‘iyyah au Nizām al-Daulah al-Islāmiyyah** (السياسة الشرعية أو نظام الدولة الإسلامية). al-Qāhirah : miṭba‘ah al-Salafīyyah.
- Abī al-Ṭoiyib, Muhammad Shims al-Ḥaq al-‘Azīm. 2001. **‘Aunu al-Ma’būd**(عون المعبود). al-Qāhirah : Dār al-Ḥadith.
- al-Badrāniy, Abu Faiṣal al-Badrāniy. 2012. **al-walā’ wa al-barā’ wa al-‘Adā**(الولاء والبراء والعداء في الإسلام). S.1 : n.p.
- al -Shātibiyy, Ibrāhīm bin Mūsa. n.d. **al - muwāfaqāt** (الموافقات). Bairūt : Dār al-nashr.
- al-‘Athariy, ‘Abd.Allah bin ‘Abd. al-ḥamīd. n.d. **‘Anwā’ al-Syirk**(أنواع الشرك). Riyāḍ : Dār ‘Ibnu Khuzaimah.
- al-Nawawiy, Mahy al-Dīn Yahya bin Sharf. n.d. **Riyāḍ al-Sālihīn**(رياض الصالحين). Faṭaniy : Maṭba‘ah bin Hallābiy.

- al-Qurṭubiy, Muhammad bin 'Ahmad al-'Anṣariy. 1964. **Tafsīr al-Qurṭubiy** (تفسير القرطبي). al-Qāhirah : Dār al-kutub al-misr.
- al-Aḥmadiy, Abd al-'Azīz bin Mabruk. 2002. **'Ikhtilāf al-Dārain wa 'Athāruh fī Aḥkām al-Sharī'ah al-'Islāmiyyah** (اختلاف الدارين وآثاره في أحكام الشريعة الإسلامية). Riyāḍ : Maktabah al-Malik Fahd al-Waṭaniyyah.
- al-'Assuyūtiy, Jalal al-Dīn Abd. al-Raḥmān. 1997. **al-Ashbāh wa al-Nazā'ir** (الأشباه والنظائر). al-Riyāḍ : Maktabah Nazār Muṣṭafā al-Bāz
- al-'Athariy, 'Abd Allah bin 'Abd al-Hamīd. n.d. **Anwā' al-Kufr**. (أنواع الكفر). Riyāḍ : Dār 'Ibn Khuzaimah.
- al-Baghawiy, al-Husain bin Mas'ūd. 1999. **Tafsīr al-Baghawiy** (تفسير البغوي). Bairūt : Dār 'Iḥyā' al-Turāth al-'Arabiyy.
- al-Bankāniy, Mājid al-Bankāniy. 2009. **Man Hua Muslim?** (من هو المسلم?). S1 : N.p
- al-Beidāwiy, Nāṣiruddīn bin 'Umar. 2003. **Tafsīr al-Beidāwiy** (تفسير البيضاوي). Beirūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- al-Bughawiy, al-Husain bin Mas'ūd al-Bughawiy. 1997. **Tafsīr al-Bughawiy** (تفسير البغوي). Beirūt : Dār al-Turath al-'Arabiyy.
- al-Bukhāriy, Muhammad bin Ismā'īl. 1993. **Sahīh al-Bukhāriy** (صحيح البخاري). s.1 : Dār al-'Ibn kathīr.
- al-Dardīr, 'Ahmad bin Muḥamad al-Khulūtiy. n.d. **Sharh al-Ṣaghīr** (الشرح الصغير). al-Qāhirah : Dār al-Ma'Ārif
- al-Dasūqiy, Muḥammad 'Arafah al-Dasūqiy, **Hāshiah al-Dasūqiy 'alā al-Sharḥ al-Kabīr** (حاشية الدسوقي على الشرح الكبير). Qāhirah : Maṭba'ah al-Azhāriyyah
- al-Ghazāliyy, 'Abu Ḥāmid Muḥammad bin Muḥammad. 2005. **'Iḥyā' 'Ulūm al-Dīn** (إحياء علوم الدين). Beirūt : Dār 'Ibn Ḥazm
- al-ḥaṣaniy, Taqy al-Dīn al-Ḥaṣaniy, Abu Bakr bin Muḥamad Taqy al-Dīn al-ḥaṣaniy. 2001. **Kifāyah al-'Akhyār** (كفاية الأخيار). Beirūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- al-Khudāriy, Muḥammad al-Khudāriy bik. **Tārīkh al-Tasyrī' al-Islamiyy**. Misr : al-Tijāriyyah al-Qubrā.
- al-Khumayyis, Muhamad bin Abdulrahman. 2004. **Bayān al-Syirk wa Wasā'Ilah 'Inda 'Ulama' al-Syāfi'iyyah** (بيان الشرك ووسائله عند علماء الشافعية). Riyāḍ : Dār Khālīd bin al-Walīd.

- al-Mayliy, Mubārak bin Muḥammad, 2001. **Risālah al-Syirk wa Mazāhirah** (رسالة الشرك ومظاهره). Riyād: Dār al-Rāyah.
- al-Muṭayriy, Abd al-'Azīz bin Dākhil. 2016. **Bayān Faḍl Ṭalab al-'Ilm.** (بيان فضل العلم). Riyād : Ma'ahad 'Āfāq al-Taisīr.
- al-Nabhāniy, Taqy al-Dīn, 2003. **al-Shakhṣiah al-'Islāmiyyah** (الشخصية الإسلامية). Beirūt : Dār al-'Ummah
- al-Nawawiy, Mahy al-Dīn Yahya bin Sharf al-Nawawiy. **al-Majmū'** (المجموع). n. d. Beirūt : Dār al- Fikr.
- al-Nawawiy, Mahy al-Dīn Yahya bin Sharf. 1981. **al-Minḥāj Sharḥ Ṣaḥīḥ Muslim bin Ḥajjāj** (المنهاج شرح صحيح مسلم بن الحجاج). Beirut : Dār al-Turath al-'Arabiyy.
- al-Nawawiy, Mahy al-dīn Yahya bin Sharf. n.d. **Kitāb al-Majmū' Sharḥ al-Muhazzab** (كتاب المجموع شرح المهذب). Jiddah : Maktabah al-'Irshād .
- al-Qaraḍāwīy , Yūsuf 'Abd.'Allah al-Qaraḍāwīy. n.d. **Jarīmah al-Riddah wa 'Uqūbah al-Murtad fī Dau' al-Qur'an wa al-Sunnah** (جريمة الردة وعقوبة المرتد في ضوء القرآن والسنة). Beirūt : Mu'assasah al-Risālah.
- al-Qaraḍawiy, Yusuf 'Abd Allah al-Qaraḍāwiy. 1997. **Sistem Masharakat Islam dalam al-Qur'an dan Sunnah**. Indonesia : Citra slam Press
- al-Qāsimiy, Jamal al-Dīn. **maḥāsīn al-Ta'wīl** (محاسن التأويل). al-Qāhirah : Dār 'Ihyā' al-Kutub al-'Arabīyah.
- al-Qurṭubiy, 'Aḥmad bin 'Umar. 1996. **al-Mufhim lima 'Ashkal min Talkhīṣ kitāb Muslim** (المفهم لما أشكل من كتاب تلخيص مسلم). Beirūt : Dār 'Ibnu Kathīr.
- al-Qurṭubiy, 'Aḥmad bin 'Umar. 1964. **al-Tafsīr al-Qurṭubiy** (تفسير القرطبي). al-Qāhirah : Dār al-kutub al-Misr.
- al-Rāziy, Fakhr al-Dīn al-Rāziy. 1999. **Tafsīr al-Rāziy** (تفسير الرازي). Beirūt : Dār 'Ihyā al-Turath al-'Arabiy.
- al-Ṣādiq, Muḥammad al-Ṣādiq 'Afifiy, 1980. **al-Mujtami' al-'Islam Wa 'Usūl al-Ḥukm** (المجتمع الإسلامي وأصول الحكم). al-Qāhirah : Dār al-'I'tiṣām.
- al-Sarakhsī, Shams al-Dīn al-Sarakhsī. 1989. **al-Mabsūṭ** (المبسوط). Beirūt : Dār al-Ma'rifah.
- al-Shāfi'ī, Muḥammad bin 'Idrīs al-Shāfi'ī. 2001. **al-'Umm** (الأم). al-Manṣūrah : Dar al-Wafā'

- al-Shalabiy, Muḥammad Muṣṭafā al-Shalabiy. 1985. **Madkhul fī al-Ta'rif bi al-Fiqh al-'Islāmiy**(المدخل في التعريف بالفقه الإسلامي). Beirut : Dār al-Nahḍah al-'Arabiah.
- al-Sharbiniy, Muḥammad bin Khāṭib. 1997. **Mughnī al-Muhtāj 'ila Ma'rifah Ma'ānī Alfāz al-Minhāj**(مغني المحتاج إلى معرفة معاني ألفاظ المنهاج). Beirut : Dār Ma'rifah.
- al-Sharbiniy, Muḥammad bin Aḥmad. 1971. **Tafsīr al-Khaṭīb al-Sharbiniy**(تفسير الخطيب الشربيني). Beirut : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah
- al-Shīrāziy, 'Abu Ishāq 'Ibrāhīm bin 'Aliy. n.d. **al-Muhadhab fī Fiqh al-'Imām al-shāfi'iy**(المهذب في فقه الإمام الشافعي). Beirut : Dār al-fikr.
- al-Suyūtiy, Jalāl al-Dīn 'Abd al-Rahmān. 2004. **Tārīkh al-Khulafā'**(تاريخ الخلفاء). al-Qāhirah : Mu'assasah al- Mukhtār.
- al-Sha'rāwi, Muḥammad Mutawalliy al-Sha'rāwi. 1991. **Tafsīr al-Sha'rāwi**(تفسير الشعراوي). al-Qāhirah : 'Akhbār al-Yaum.
- al-Ṭabariy, Muḥammad bin Jarīr al-Ṭabariy. n.d. **Tafsīr al-Ṭabariy**(تفسير الطبري). Misr : Dār al-Ma'ārif.
- _____ . 2000. **Tafsīr al-Ṭabariy**(تفسير الطبري). Beirut : Mu'assasah al-Risālah.
- al-Tahānawiy, Muḥammad bin 'Aliy. n.d. **Kashshāf iṣṭilāḥāt al-funūn**(كشاف اصطلاحات الفنون). Beirut : Manshūrāt Sharikah Khiyāṭ li Kutub al-Nash.
- al-ZamKhashriy, 'Abu al-Qāsim Jār al-Allah Maḥmūd bin 'Umar. n.d. **Tafsīr al-ZamKhashriy**(تفسير الزمخشري). Beirut : Dār Ma'rifah.
- al-Zargā', Muṣṭafā 'Ahmad al-Zargā'. 1998. **al-Madkhal al-Fiqhiy al-'Ām**(المدخل الفقهي العام). Bairūt : Dār al-Fikr.
- al-Zuhailiy, Wahbah bin Muṣṭafā al-Zuhailiy. 2013. **'Athār al- ḥarb al- Mabāḥith**(أثار الحرب المباحث). Dimashq : Dār al-Fikr.
- al-Zuhailiy, Wahbah bin muṣṭafā al-Zuhailiy. 1997. **Tafsīr al-Munīr**(التفسير المنير). Dimashq : Dār al-Fikr.
- al-Zuhailiy, Wahbah bin al-Muṣṭafā. 1991. **Tafsīr al-Munīr**(تفسير المنير). Dār al-Fikr al-Mu'aāṣir. Bairūt : Lubnān.
- al-Zuhailiy, Wahbah bin Muṣṭafā al-Zuhailiy. 1985. **Tafsīr Munīr**(التفسير المنير). Dimash : Dār al-Fikr.

- al-Zuhailiy, Muḥammad Muṣṭafā al-Zuhailiy. 2006. **al-Qawā'id al-Fiqhiyyah wa Taṭbīqātuhā fī al-Madhāhib al-'Arba'a** (القواعد الفقهية وتطبيقاتها في المذاهب الأربعة). Dimash : Dār al-Fikr.
- al-Zumayliy, Zakariā 'Ibrāhīm. 2005. **Manhaj al-Qur'an al-Karīm fī Da'wah Ghair al-Muslimīn li al-'Islām** (منهج القرآن الكريم في دعوة غير المسلمين للإسلام). Ghazzah : Jāmi'ah al-'Islāmiyyah.
- Ḍamiriyyah, 'Uthmān Jum'at. 1996. **Madkhul li Dirāsah al-'Aqīdah al-'Islāmiyyah** (مدخل لدراسة العقيدة الإسلامية). Jiddah : Maktabah al-Sawādiy.
- Fatanah, Abu Aḥmad. 2005. **10 Golongan yang Tidak Mendapat Shafaat**. Kuala Lumpur : al-Hidayah Publisher.
- Ḥamīd al-Ṣaghīr. n.d. **'Akhlāqiyāt al-ḥarub fī al-Sīrah al-Nabawiyyah** (أخلاقيات الحروب في السيرة النبوية). Maghribiyyah : Jāmiyah Muḥamad al-'Awwal Wajdah.
- Ḥātim- Khalīfān. 1990. **al-Mausū'ah al-Fiqhiyyah** (الموسوعة الفقهية). al-Kuwait : Dhāt al-salāsāl.
- Ḥusām al-Dīn. 2005. **Fiqh al-Tājir al-Muslim wa 'Ādābuh** (فقه التاجر المسلم وآدابه). al-Qudus : Maktabah al-'Ilmiyyah.
- Jelani Hahun. 2015. **Langkasuka dan Patani dalam Persuratan Melayu: Perbahasan Terhadap Tarikh Fathani**. Malaysia : Universiti sains Malaysia
- Khālid bin Muḥamad al-Majid. 1994. **'Aḥkām al-Ta'āmul ma'a Ghair al-Muslimīn** (أحكام التعامل مع غير المسلمين). al-Riyād : n.p.
- Khallāf, Abd. al-Wahhāb Khallāf. 1982. **Maṣādir al-Tashrī' fī mā La Naṣ fih** (مصادر التشريع فيما لانص فيه). Dimash : Dār al-Qalm
- Khallāf, 'Abd.al-Wahhāb Khallāf. 1998. **'Ilm 'Usūl al-Fiqh** (علم أصول الفقه). al-Qāhirah : Dār al-kalām.
- Koentjaraningrat. 2001. **Pengantar Ilmu Antropologi**. Jakarta : Rineka Cipta.
- Lujnah min 'Ulamā' al-Azhar. 1992. **Tafsīr al-wasīṭ li al-Quran al-Karīm** (تفسير الوسيط للقرآن الكريم). al-Qāhirah : al-Hai'ah al-'Āmmah li Shu'ūn al-Maṭābī' al-'Amīriyyah.
- Mansūr bin Yūnus. 1997. **Kashshāf al-Qinā' 'an Matan al-'Iqnā'** (كشاف القناع عن متن الإقناع). Beirut : Dār 'Ālim al-Kutub.
- Miṣbāḥ al-Mutawalliy al-Sayyid Ḥimād. n.d. **al-Jihād** (الجهاد). al-Qāhirah : Kulliyah al-Sharī'ah wa al-Qānūn.

- Mohd Aris Haji Othman . 1985. **Identiti Etnik Melayu**. Petaling Jaya : Penerbit Fajar Bakti
- Muhammad bin Abī Bakr. N.d. **Mukhtār al-Ṣiḥāh**(مختار الصحاح). Beirut: Maktabah Lubnan.
- Muhammad al-'Uthaymay. n.d. **Kitāb al-'Ilm** (كتاب العلم). N.p : Maktabah Nūr al-Hudā.
- Muḥsin al-Khalīl. 1972. **al-'Iqtiṣādiy fī al-Fikr al-'Arābiy al-'Islīmiy** (الاقتصادي في الفكر العربي الاسلامي). Baghdād: Dār al-Rashīd lil Ṭabā'ah.
- Muslim, Muslim bin al-Hajjāj al-Naisābūriy. 1981. **Sahīh Muslim**(صحيح مسلم). Beirut : Dār al- Fikr.
- Mūṣṭafā Murād. 2010. **Khuluq al-Mu'min**(خلق المؤمن). al-Qāhirah : Dār al-Fajr li al- Turāth.
- Ṣāleh bin Fauzan. 2006. **'Aḥkām al-Ta'āmul ma'a Ghair al-Muslimin**(أحكام التعامل مع غير المسلمين). Riyād : Dār kanuz ashbilīa
- Sar Deisai. 1981. **Southeast Asia : Past and Present**. New Delhi : Vikas Publishing House.
- Sharīf Hidayatullah. 1992. **Ensiklopedi Islam Indonesia**. Jakarta : Djambani
- Suwannathat-pian. 1990. **Pibunsongkhram's Socio – Cultural Program and The Siamese Malay Response, 1983-1950**. China : Institute of Southeast Asian Studies.
- Ṭāha Jābir 'Ulwani. 2006. **Lā 'Ikrahā fī al-Dīn**(لا إكراه في الدين). Herndon : Ma'had Ṭanṭāwiyy, Muḥammad Sayyid Ṭanṭāwiyy. 1997. **Tafsīr al-wasīṭ li al-Qur'ān al-karīm**(تفسير الوسيط للقرآن الكريم). al-Qāhirah : Dār Nahḍah Misr.
- Wan Hashim Wan The. 1995. **Teori Migrasi dan Asal-Usul Ras Melayu**. Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka

รายงานวิจัย/วิทยานิพนธ์

- คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 1994. "ปัญหาและการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในจังหวัดชายแดนภาคใต้" เสนอต่อกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โคทม อาริยา. 2006. "การใช้สันติวิธีเพื่อแก้ไขความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้" ในสันติวิธีจากมุมมองศาสนา. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, ทวี สอนมาลี และปริญญา อุดมทรัพย์. 1987. การปกครองท้องถิ่นที่ต่างวัฒนธรรม : สถานการณ์ในบริเวณ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานการวิจัย. โครงการบัณฑิตศึกษาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หา.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ และ วิภักย์ พงศ์พนิตานนท์. 2001. จอมพล ป. พิบูลสงครามกับการเมืองไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ดลมนรรัตน์ บากา และเกษตรชัย และหิม. 2007. ศึกษาวิถีชีวิตของเยาวชนไทยมุสลิมเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรอุษา ประสงค์วรรณะ. 2013. การศึกษาชุมชนต้นแบบต่างศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติในแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- บุปผา ทิพย์สภาพกุล. 1986. ทศนะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อนโยบายวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูล สงคราม (2481-2487) อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตติยา สาและ. 1997. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).
- รียา เต็ดขาด. 2003. เสรีภาพในการถือศาสนาและการเผยแพร่ศาสนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิทย์และคณะ. 2006. มลายูปัตตานี : ขาดิพันธ์ อัตลักษณ์และการเปลี่ยนแปลง. รายงานการวิจัย. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- วิโรจน์ ราชรักษ์. 1985. “ การเสริมสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย “ เสนอต่อวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรประจำปีการศึกษา 2527-2528. รายงานการวิจัยเรื่อง. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- สงคราม ชื่นภิบาล. 1975. การผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมใจ ศรีนวล. 1992. วัฒนธรรมร่วมระหว่างชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร และคณะ. 1996. รายงานการประเมินผลโครงการทักษิณพัฒนา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. รายงานการวิจัย. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมนัส จิตพิทักษ์. 1977. ระยะทางสังคมในภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Sarlito Wirawan Sarwono. 1999. **Psikologi sosial: psikologi kelompok dan psikologi terapan.** Jakarta : PT. Balai Pustaka
- Muhammad bin Muṭlaq al- Shamriy. 2008. **al-‘Alāqāt al-Insāniah Ma 'a Ghair al-Muslimīn Fī dū al-tarbiyyah al-‘Islāmiah.**(العلاقات الانسانية مع غير المسلمين في ضوء التربية الإسلامية). Saudi Arabiyyah : Jāmi‘ah om al-Qurā.
- Badrān Abū al-‘Ainai . 1984. **al-‘Alāqāt al-‘Ijtīmā‘iyyah Baina al-Muslimīn Wa Ghair al-Muslimīn Fī al- sharī‘ah al-‘Islāmiyyah Wa al-Yahūdiyyah wa al- masīhiyyah wa al- Qānūn**(العلاقات الاجتماعية بين المسلمين وغير المسلمين وفي الشريعة واليهودي والمسيحية والقانون). Beirut : Dār al-Nahḍah.h
- SuwaRahmān Hedāyāt. 1989. **al-T-‘āyush al-Salamiy Baina al-Muslimīn Wa Ghairihim Dākhil Daulah Wāhidah**(التعايش السلمي بين المسلمين وغيرهم داخل دولة واحدة). al-Qāhirah : Maktabah Jāmi‘ah al-Azhar.
- Khairul Azhar. 2016. Isu Semasa Terhadap Hubungan Sosial dengan Non Muslim di Malaysia daripada Perspektif Hukum Islam. Thesis. Kuala Lumpur : Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.

วารสาร

ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. 2013. เนื้อหาความเป็นพหุวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนไทย. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พจนานุกรม

วารภรณ์ จิวชัยศักดิ์. 2004. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สำนักงานกลาง ทอริชฎากรพิพัฒน์ ในพระบรมมหาราชวัง.

'Ibnu Fāris, 'Ahmad bin Fāris. 1979. **Mu'jam maqāyīs al-lughah.**(معجم مقاييس اللغة). Beirut : Dār al-Fikr.

Ibu Mandhūr Muḥammad bin Mukarram bin Mandhūr . 2003. **Lisān al-'Arab** (لسان العرب). Beirut : Dār Ṣādir,

al-Jurjāniy, al-Sharīf 'Aliy Muḥammad al-Jurjāniy. 1983. **al-Ta'rīfāt**(التعريفات). Beirut : Dār al-Kutub al-'Ilmiyah.

al-Nabhāniy, Taqy al-Dīn al-Nabhāniy. **al-Niẓām al-'Iqtisādiy fī al-'Islām**(النظام الاقتصادي في الإسلام). Beirut : Maktabah al-Quds.

al-Ṭabarāniy, Sulaimān bin 'Aḥmad. 1983. **al-Mu'jam al-Kabīr li al-Ṭabarāniy**(المعجم الكبير للطبراني). al-'Irāq : Maktabah al 'Ulūm wa al-Ḥukm.

al-Zirikliy, Khair al-Dīn al-Zirikliy. 1969. **al-'A'lām** (الأعلام). Dimash : Dār al-'Imiyyah.

al-Zubaydiy, Muḥammad bin Muḥammad. n.d. **Tāj al-'Urūs min Jawāhir al-Qāmūs** (تاج العروس من جواهر القاموس). Kuwait : Matba'ah Ḥukūmah al-Kuwait.

Maḥmūd 'Abd al-rahmān 'Abd al-Man'Am . 1999. **Mu'jam al-Muṣṭalaḥāt wa al-Fāz al-Fiqhiyyah**(معجم المصطلحات والألفاظ الفقهية). al-Qāhirah : Dār al-Faḍīlah.

Muḥammad bin Ya'qūb al-Fairūz Ābādiy. 2005. **al-Qāmūs al-Muhīṭ** (القاموس المحيط). Beirut : Mu'assasah al-Risālah.

เว็บไซต์

ชมรมพระพุทธศาสนา เอไอเอ. n.d. “พุทธศาสนาชาติ”.

http://www.aia.or.th/national_religion.htm#.

สืบค้นเมื่อวันที่ (28 เมษายน 2016)

พระธรรมโกศาจารย์. 2007 “ศาสนาประจำชาติไทย”.

http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_.

สืบค้นเมื่อวันที่ (28 เมษายน 2016)

Aliy al-Jum‘ah Muḥammad. 2006. “**Qabūl Tabarra‘āt Ghair al-Muslimīn fī Maṣālih al-Muslimīn**”

Abd Aziz. 2008. **Kepercayaan-Masyarakat-Melayu-Sebelum.**

<http://ctu551.blogspot.com/2008/04/kepercayaan-masyarakat-melayu-sebelum.html>)

สืบค้นเมื่อวันที่ (1 พฤษภาคม 2018)

Lujnah al-Fatawa. 2014. “**Mā Ḥukm al- Ṣadāqah ma‘a Ghair al-Muslimīn**”

<https://www.masrawy.com/Islameyat/Fatawa->

สืบค้นเมื่อวันที่ (17 มกราคม 2019)

Muhammad Ṣaleh al-Munjid. 2009. “**Lā Ḥaraj min al-’Ihsān ’Ilā Ghair al-Muslimīn ’Idha Lam Yakūnū Yuqātilūnūnā**”

<https://islamqa.info/ar/129664>.

สืบค้นเมื่อวันที่ (8 พฤษภาคม 2016)

Yūsuf al-Qaraḍāwiy. n.d. “**Ghoir al-Muslimīn fī al-Mujtami‘ al-’Islāmī**”.

<https://www.al-mostafa.com>

สืบค้นเมื่อวันที่ (23 เมษายน 2016)

Vathur. n.d. “**makalah agama yahudi**”.

<https://www.scribd.com/doc/92373848/makalah-agama-yahudi>

สืบค้นเมื่อวันที่ (1 พฤษภาคม 2018)

<http://www.dar-alifta.org/AR/ViewFatwa.aspx?ID=11071>

สืบค้นเมื่อวันที่ (1 พฤษภาคม 2018)

Shaukiy Ibrāhīm ‘Allām. 2016. **al-’Iqāmah fī Bilād Ghair al- Muslimīn**

<http://www.dar-alifta.org/ar/ViewFatwa.aspx?sec=fatwa&ID=13211>

สืบค้นเมื่อวันที่ (1 พฤษภาคม 2018)

บุคลากรกรม

คณิต หนูทอง ครูโรงเรียนศรีพัฒนาราม หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2561 ณ โรงเรียนศรีพัฒนาราม หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า
 ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ตอชิง ยี่งอ ผู้นำศาสนาประจำสุเหร่าลาฮา หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัด
 ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2561 ณ สุเหร่าลาฮา หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตา
 เซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ดีอราณี วาโต อายุ 58 ปี ครูโรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยามูลนิธิ ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง
 จังหวัดปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2561 ณ โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยา
 มูลนิธิ หมู่ 1 บ้านกูแบบบอยอ ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ปรีชา เมรุคัญ อายุ 58 ปี ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบล
 ตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

พระธงไชย โพธิ์แก้ว อายุ 58 ปี เจ้าอาวาสวัดศรีพัฒนาราม หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ
 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2561 ณ วัดศรีพัฒนาราม หมู่ 1
 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

มะซ็อดดี กะลุแป เจ้าหน้าที่โรงเรียนศรีพัฒนาราม ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัด
 ยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า
 ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

मामุ ชาวบ้านชุมชนบ้านโฉลง ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8
 สิงหาคม 2561 ณ โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยามูลนิธิ หมู่ 1 บ้านกูแบบบอยอ ตำบลคลอง
 ใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

แมะมีเนาะ ยูโป ชาวบ้านชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่
 13 พฤษภาคม 2561 ณ 64/4 หมู่ 2 บ้านกะลุแป ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

รอซ็อนะ กูแวง อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม)ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2561 ณ บ้านรอซ็อนะ หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตา
 เซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

- รมลระห์ อาบู ชาวบ้านชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14
 พฤษภาคม 2561 ณ 64/4 หมู่ 2 บ้านกะลุแป ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- รอรานา กะลุแป ชาวบ้านชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่
 12 พฤษภาคม 2561 ณ 64/4 หมู่ 2 บ้านกะลุแป ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561 ณ สุเหร่าลาฮา หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตา
 เซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- อดนาน สาคอ อายุ 46 ปี โตะครูสถาบันศึกษาปอเนาะ บ้านกระโต ตำบลกระโต อำเภอยะรัง จังหวัด
 ปัตตานี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2561 ณ โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยามูลนิธิ หมู่ 1
 บ้านกูแบบอยอ ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
- อดุรอะเซะ บาเหะ โตะครูชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
- อดุรอะแม ชาวบ้านชุมชนบ้านกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานีสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม
 2561 ณ หมู่ 1 บ้านกอลำ ตำบลกอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
- อดุรอะแม สะมะแอ ชาวบ้านชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สัมภาษณ์เมื่อ
 วันที่ 16 พฤษภาคม 2561 ณ สุเหร่าลาฮา หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอ
 เมือง จังหวัดยะลา
- อดุรอะเฮม ยูโซ๊ะ ชาวบ้านชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สัมภาษณ์เมื่อวันที่
 15 พฤษภาคม 2561 ณ สุเหร่าลาฮา หมู่ 1 ชุมชนบ้านคล้า ตำบลตาเซะ อำเภอเมือง
 จังหวัดยะลา